

Διαλέξεις και σεμινάρια στη διάρκεια του διδακτικού έτους

Έκτος από τὰ θερινὰ προγράμματα μαθημάτων στα Παιδαγωγικά Κολλέγια οργανώνονται και σεμινάρια στη διάρκεια του διδακτικού έτους, καθώς και αρκετές διαλέξεις από καθηγητάς τῶν Κολλεγίων μέσα και έξω από τὰ Κολλέγια. Στα σεμινάρια, πού αναφέρονται σέ ζητήματα σχολικής πράξεως, καλοῦνται κάποτε και ὁμιληταί ἀπό ἄλλα ἐκπαιδευτικά ἰδρύματα ἢ πρόσωπα εἰδικά σέ ὠρισμένα θέματα πού παρουσιάζουν ἐκπαιδευτικό διαφέρον. Γενικά καταβάλλεται προσπάθεια, ὥστε κάθε ὁμιλία ἢ σεμινάριο ἢ πρόγραμμα θερινῶν ἢ ἄλλωι μαθημάτων νά γίνεται ἀπό τοὺς πιὸ εἰδικούς στα θέματα πού αναπτύσσονται, ὥστε νά προκύπτουν ὅσο γίνεται περισσότερα ὠφελήματα. Σέ πολλά σεμινάρια και προγράμματα θερινῶν μαθημάτων οἱ διδάσκοντες εἶναι καθηγηταί και Πανεπιστημίων ἀκόμη ἢ ἄλλων Ἀνωτάτων Ἰδρυμάτων, ἀρκετοὶ δὲ ἀξιόλογοι καθηγηταί τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων προσκαλοῦνται νά δώσουν ὁμιλίες ἢ σειρές μαθημάτων ἢ νά διευθύνουν σεμινάρια σέ ἄλλα Κολλέγια ἢ Πανεπιστήμια. Ἐλπίζεται ὅτι ἡ συνεργασία αὐτή θά αὐξηθῆ στο ἐγγὺς μέλλον ἀκόμη περισσότερο πρὸς τὸ καλὸ τῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς Μεγάλης Βρεταννίας και τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν της. Ἡ Διοίκησι τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων και ἡ Διεύθυνσι τοὺς κάκουι τὸ πᾶν πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτή.

Ἡ Βιβλιοθήκη ἑνὸς Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου

Ὁ τρόπος ἐργασίας τῶν συγχρόνων Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων εἶχε τὸν εὐεργετικό του ἀντίκτυπο στὸν ἐκσυγχρονισμό τῶν Βιβλιοθηκῶν τῶν Κολλεγίων και τὴν καλύτερη ἀξιοποίησι τοὺς. Τὰ Προγράμματα τῶν διαφόρων κύκλων σπουδῶν, ὅπως ἐγινε ἀντιληπτό, στηρίζουν ἀρκετὸ μέρος τῆς ἐπιτυχίας τοὺς στὴν μελέτη τὴν ἀτομική τῶν σπουδαστῶν. Ἐνθαρρύνεται σέ βαθμὸ ἀφάνταστο ἢ κατ' ἰδίαν ἐργασία και μελέτη σέ κάθε τύπο σχολείου και στα Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Καὶ οἱ Βιβλιοθήκες τόσο τῶν διαφόρων Σχολῶν, ὅσο και τῶν πόλεων (Δημοτική, Ἐθνική κ.ἄ. πού λειτουργοῦν σέ κάθε πόλι και κωμόπολι) με τὴν ἀρτία ὀργάνωσι τοὺς, με τὴν πλούσια βιβλιογραφία τοὺς και τὴν διαρκῆ τοὺς ἐνημέρωσι σέ βιβλία και περιοδικά, με τὸ πάντοτε πρόθυμο και ἄριστα κατηρτισμένο προσωπικό τοὺς, συμβάλλουν οὐσιαστικά στη μόρφωσι τῶν σπουδαστῶν. Ἀναφορικά με τίς βιβλιοθήκες τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων πρέπει νά λεχθῆ ὅτι εἶναι ἀρκετὰ πλούσιες σέ βιβλία παιδαγωγικά, ψυχολογικά, φιλοσοφικά κλπ. και εἶναι σέ θέσι νά ἐξυπηρετοῦν ὅλους τοὺς σπουδαστάς. Λειτουργοῦν με ἐπαρκές προσωπικό ἀπὸ τὸ πρῶι στίς 8 και 45' μέχρις ἀργά τὸ ἀπόγευμα. Ὑπάρχει σέ αὐτές τὸ σύστημα τοῦ δανεισμοῦ με προθεσμία, πού καθορίζει ὁ ἴδιος ὁ ἀναγκώστης, ἢ ὅποια κατὰ κανόνα δὲν ξεπερνᾷ τὸ μῆνα, γιά νά διευκολύνωνται ὅλοι οἱ σπουδασταί. Ἄν τὸ βιβλίο δὲν ζητηθῆ στο μεταξύ ὁ ἀναγκώστης μπορεῖ νά κάμη ἀνανέωσι τῆς προθεσμίας δανεισμοῦ. Ἀπὸ κάθε βιβλίο, και ἰδίως ἀπὸ τὰ πιὸ πρόσφατα βιβλία και περισσότερο χρησιμοποιούμενα, ὑπάρχει πάντοτε σεβαστὸς ἀριθμὸς ἀντιτύπων. Τὰ χρήματα γιά τὴν ἀγορά βιβλίων δὲν εἶναι πάντοτε τόσα ὅσα θά ἐπιθυμοῦσε ἡ Διεύθυνσι τοῦ Κολλεγίου, ἐν τούτοις ἐπαρκοῦν γιά τὴν κανονική ἐνημέρωσι τῆς Βιβλιοθήκης. Κατὰ μέσον ὁρο διατίθεται 1 χάρτινη λίρα τὸ χρόνο κατὰ σπουδαστή, γιά τὴν ἀγορά νέων βιβλίων, δηλ. 84 δραχμές. Ἄν σκεφθοῦμε ὅτι σέ ἓνα Κολλέγιο ὅπως τοῦ Moray House φοιτοῦν γιά τὴν ἀπόκτησι διαφόρων τίτλων 1750-1800 σπουδασταί εἶναι εὐκολο νά βροῦμε τὸν προϋπολογισμό τῆς Βιβλιοθήκης του μόνο γιά ἀγορά βιβλίων. Σήμερα ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Moray House ἔχει 34.500 βιβλία, τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὅποια εἶναι σύγχρονα. Ἐκτος ἀπὸ τὸ δανειστικὸ μῆμα τῆς βιβλιοθήκης, στο ὅποιο ἀπασχολοῦνται διαρκῶς 2 ὑπάλληλοι τοῦλάχιστον, ἔχομε και τὴ λειτουργία Ἀναγνωστηρίου σέ μιὰ ἀρκετὰ εὐρύχωρη αἴθουσα — και σέ ἄλλα Κολλέγια περισ-

σότερες τέτοιες αίθουσες — και επί πλέον μικρότερες αίθουσες για να μελετούν οι σπουδασταί που εξειδικεύονται σε διάφορους κλάδους μαθήσεως. Τά τελευταία χρόνια καταβάλλεται προσπάθεια να επεκταθούν οι κτηριακές εγκαταστάσεις των Βιβλιοθηκῶν ὥστε να ἐνθαρρύνεται ἡ μελέτη τῶν σπουδαστῶν μέσα στις βιβλιοθήκες, ιδιαίτερα κατά τις κενές ὥρες, που ἐπίτηδες ἀφίγονται στο Ἑβδομαδιαῖο Ὁρολόγιο Πρόγραμμα τῶν διαφόρων κύκλων σπουδῶν. Ἡ ταξινόμησι τῶν βιβλίων ἔχει γίνει μέ τὸ Ἀμερικάνικο σύστημα Dewey που ἀπεδείχθη πολὺ ἐξυπηρετικὸ γιὰ βιβλιοθηκάρους και ἀναγνώστας. Κάθε Βιβλιοθήκη λειτουργεῖ βάσει ὀρισμένων κανονισμῶν, που τοὺς σέβονται μέ θρησκευτικὴ εὐλάβεια οἱ ἀναγνώστες. Ὑπάρχουν βιβλία που, ἐνῶ τὰ ἔχουν μελετήσει ἑκατοντάδες σπουδασταί, νομίζει κανεὶς ὅτι δὲν τὰ ἀκούμπησε ἀκόμη χέρι ἀνθρώπου. Τόσο μεγάλος εἶναι ὁ σεβασμὸς και ἡ ἀγάπη τῶν σπουδαστῶν πρὸς τὰ βιβλία!

Ἡ Βιβλιοθήκη ἔχει τὸ προσωπικὸ της, που τὸ ἀποτελοῦν ὁ Διευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης και 4-5 ὑπάλληλοι τὸ λιγώτερο. Ὁ Διευθυντὴς συνεργάζεται στενά μέ τὸν Διευθυντὴ τοῦ Κολλεγίου γιὰ ζητήματα οἰκονομικά και ὀργανωτικά και μέ τοὺς καθηγητὰς τῶν διαφόρων ειδικοτήτων, που παρακολουθοῦν τὴ βιβλιογραφία και ὑποδεικνύουν και αὐτοὶ τὸ εἶδος και τὸν ἀριθμὸ τῶν βιβλίων που χρειάζονται.

Σε εἰδικὴ προθήκη και πίνακες ἐκτίθενται τὰ νέα βιβλία που μπαίνουν στη βιβλιοθήκη καθὼς και τὰ τελευταία τεύχη τῶν διαφόρων περιοδικῶν, ὥστε χωρὶς κόπο να τὰ παρακολουθοῦν και να τὰ μελετοῦν οἱ σπουδασταί. Κατὰ διαστήματα γίνονται και ἐκθέσεις βιβλίων κατὰ κλάδους μαθήσεως, ἰδίως στη διάρκεια τῶν θερινῶν προγραμμάτων σπουδῶν γιὰ τοὺς ἐκπαιδευτικούς που βρίσκονται στην ὑπηρεσία. Εἶναι φανερό ὅτι κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθήκες ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου ἀποβαίνει ἀπαραίτητο μέσο στην ὑπηρεσία του, συντελεστικὸ τῆς ἀρτίας μορφώσεως τῶν φοιτῶντων στο Κολλέγιο σπουδαστῶν και τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ.

Μέ τὸ κεφάλαιο αὐτὸ κλείνω τὴ μελέτη μου, χωρὶς δέβαια να ἔχω θίξει ὅλα τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὴν ὀργάνωσι και λειτουργία ἐνὸς συγχρόνου Σκωτικοῦ Παιδαγωγικοῦ Κολλεγίου. Πιστεύω, ἐν τούτοις, ὅτι, παρά τις παραλείψεις και τις περιορισμένες πληροφορίες που παραθέτω, ἡ ἐργασία μου αὐτὴ δίνει μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῶν Παιδαγωγικῶν Κολλεγίων τῆς Σκωτίας, στὰ ὁποῖα μορφώνονται ὅλοι ὅσοι πρόκειται να διδάξουν στὰ σχολεῖα Α) βαθμίου και Β) βαθμίου ἐκπαιδεύσεως. Τελειώνοντας θὰ ἤθελα να σταχυολογήσω ὅτι καλὸ νομίζω πὼς ἔχουν τὰ Κολλέγια αὐτὰ και που μπορεῖ να μᾶς φανῆ χρήσιμο γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωσι και τῶν δικῶν μας Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, που εἶναι τὰ ἀδελφὰ τους ἰδρύματα στὸν τόπο μας, και να τὸ παραθέσω ἐδῶ ὑπὸ μορφὴν προτάσεων μαζί μέ μερικὲς δικές μου σκέψεις.

Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ

Πολλὰ θὰ μπορούσε κανεὶς να προτείνῃ ἀν μελετήσῃ προσεκτικὰ ὅσα ἔχουν ἐκτεθῆ παραπάνω. Πρὸς τὸ παρὸν θὰ ἤθελα να περιορισθῶ σε μερικὲς μόνον προτάσεις σχετικὲς μέ τὰ παρακάτω ἐπίμαχα προβλήματα τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν:

1. Διδακτηριακὸ πρόβλημα:

Τὸ πρῶτο μέλημα τῆς Πολιτείας πρέπει να εἶναι ἡ ἐπέκτασι τῶν διδακτηριακῶν εγκαταστάσεων ὅλων τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν και ἡ ἀνέγερσι νέων κτηρίων, ὅπου τὰ ὑπάρχοντα δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὴν κάλυψι τῶν στοιχειωδῶν ἀναγκῶν μιᾶς σύγχρονης Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, ὅπως συμβαίνει μέ τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης, τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Λαρίσης, τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία Λαμίας κ.ἄ. ἴσως Ἀκαδημίες μας. Θεωρῶ περιττὸ να ἀναφερθῶ

στούς λόγους, γιατί και προφανείς είναι και από όσα είπαμε παραπάνω, σχετικά με τὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τῆς Σκωτίας, βγαίνει μόνο του τὸ συμπέρασμα.

2. Διδακτικὸ καὶ βοηθητικὸ προσωπικόν:

Ἐξ ἴσου σπουδαῖο μὲ τὸ πρῶτο εἶναι καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ Προσωπικοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν. Ἄν θέλωμε οἱ Παιδαγωγικὲς μας Ἀκαδημίαι νὰ ἀποδώσουν πραγματικὰ πρέπει τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ νὰ αὐξηθῆ καὶ ποιοτικῶς νὰ βελτιωθῆ. Μὲ τὴν καθιέρωσι μάλιστα τῆς τριετοῦς φοιτήσεως τὸ πρόβλημα τῆς ποιοτικῆς βελτιώσεως καθίσταται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη. Στὶς Ἀκαδημίαι πρέπει νὰ ὑπηρετοῦν, ὅπως καὶ στὰ Πανεπιστήμιά μας, οἱ καλύτεροι ἀπὸ τοὺς ἐκπαιδευτικούς μας. Ἡ Πολιτεία ἔχει τὴν δύναμι καὶ τὸν τρόπο νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα αὐτό. Ὅπως ἀνέφερα στὴ μελέτη μου στὶς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίαι τῆς Σκωτίας προσέρχονται κάθε τόσο νὰ διδάξουν οἱ καλύτεροι τῶν Ἐκπαιδευτικῶν τῆς χώρας. Σὲ τοῦτο συντελεῖ ἡ καλύτερη βαθμολογικὴ καὶ μισθολογικὴ τους ἐξέλιξι, οἱ καλύτερες συνθήκες ἐργασίας καὶ ἡ ἐκτίμησι τῆς κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας πρὸς τὸ ἔργο, πού τὰ Ἰδρύματα αὐτὰ ἐπιτελοῦν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ πρέπει οἱ Παιδαγωγικὲς μας Ἀκαδημίαι νὰ ἔχουν καὶ τὴ Γραμματεία τους. Δύο ἕως τρεῖς κατώτεροι ὑπάλληλοι θὰ ἐπαρκοῦσαν γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό. Ὅπως ἔχουν σήμερα τὰ πράγματα οἱ καθηγηταὶ καὶ εἰδικώτερα οἱ παιδαγωγοὶ τηροῦν τὰ διάφορα βιβλία ἀλληλογραφίας, ἐκδίδουν τοὺς διαφόρους τίτλους σπουδῶν καὶ τηροῦν τὸ ἀρχεῖο τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν. Ἔτσι πολὺς ἀπὸ τὸν πολύτιμο χρόνο τους, πού μπορούσε νὰ ἀφιερωθῆ σὲ παραγωγικὴ ἐργασία κατασπαταλᾶται σὲ ἔργα δευτερευούσης σημασίας, πού θὰ μπορούσε νὰ κάμῃ καὶ ἕνας ἀπόφοιτος Λυκείου, κατάλληλα καθοδηγούμενος.

Ἰδιαίτερη μέριμνα πρέπει νὰ ληφθῆ καὶ γιὰ τὸ προσωπικὸ τῶν Προτύπων τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν. Ἄν ἐπανέλθωμε στὴν κατάστασι πού ἐπικρατοῦσε στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε εὐχαριστημένοι. Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ πού ὑπηρετοῦν στὰ Πρότυπα πρέπει νὰ ἔχουν περιθώρια καλύτερας ἐξελίξεως καὶ νὰ χρησιμοποιοῦνται ἀργότερα καὶ σὲ διοικητικὰς θέσεις τῆς Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐνημερώνονται στὰ προβλήματα τῆς Παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης διαρκῶς, ὅτι συμβάλλουν στὴν πληρέστερη κατάρτισι τῶν σπουδαστῶν, ὅτι ἀκόμη θὰ πρέπει νὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ ἀναλάβουν ἐρευνητικὴ καὶ πειραματικὴ ἐργασία σὲ προβλήματα παιδαγωγικῆς καὶ ψυχολογίας πού ἔχουν σχέσι μὲ τοὺς μαθητὰς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου κλπ. Γιὰ νὰ ἔχωμε ὅμως τέτοιες ἀπαιτήσεις ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῶν Προτύπων πρέπει νὰ ὑπάρχουν καὶ ἀνάλογες παροχές. Ἡ ὑψηλὴ βαθμολογία στὶς ὑπηρεσιακὰς τους ἐκθέσεις, γιὰ τὴν ὁποία παρεπονοῦντο οἱ διδάσκαλοι τῶν ἄλλων σχολείων μας, ἔπαψε πειὰ νὰ εἶναι πρόνομιον τῶν ὑπηρετούντων στὰ Πρότυπα. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον προθυμία ἀπὸ ἀπὸ μέρους τῶν ὑπηρετούντων σὲ σχολεῖα τῆς ἑδρας τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας νὰ ἐργασθοῦν στὰ Πρότυπα. Δὲν ἀποτελεῖ αὐτὸ μιὰ ἔμπρακτῃ ἀπόδειξι τοῦ ὅτι ἡ ἐργασία στὸ Πρότυπο εἶναι περισσότερο κοπιαστικὴ καὶ ἀπαιτεῖ ἡύξημένη προσπάθεια; Τὸ μόνο λοιπὸν κίνητρο γιὰ νὰ προσελκύωνται οἱ καλύτεροι στὰ Πρότυπα τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη, πού εὐτυχῶς διακρίνει ἀρκετοὺς ἀπὸ αὐτοὺς, εἶναι ἡ βελτίωσι τῆς θέσεώς των — ἡ προνομιακὴ των μεταχείρισι!

Διοίκησι τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν

Στὰ Παιδαγωγικά Κολλέγια τῆς Σκωτίας ὁ Διευθυντὴς ἔχει, ὅπως εἴπαμε, πολλὰ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. Διευθύνει τὸ Κολλέγιο, ἀλλὰ καὶ οἱ συνεργάται

του έχουν καθωρισμένα καθήκοντα, ώστε να μην είναι ανάγκη τα πάντα να επιλύονται από τον Διευθυντή του Κολλεγίου. Ο Βοηθός Διευθυντής και ο Υποδιευθυντής του Κολλεγίου έχουν τους τομείς δράσεώς των και είναι υπόλογοι απέναντι του Διευθυντού των. Υπάρχει ένας θαυμάσιος καταμερισμός και κανένας δεν επεμβαίνει στις αρμοδιότητες του άλλου. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται στον Διευθυντή η δυνατότητα να εποπτεύη άνετα την όλη εργασία της Σχολής και να προσφέρει πολλές πολύτιμες υπηρεσίες και έξω από το Κολλέγιο, σαν μέλος και σύμβουλος ώρισμένων Συμβουλίων, που ενδιαφέρονται για τα εκπαιδευτικά προβλήματα της χώρας των.

Την Διοίκηση των Παιδαγωγικών μας Ακαδημιών θα μπορούσαν, ίσως, όπως γίνεται στη Σκωτία, να αναλάβουν πλήρη του Διευθυντού, του ή των Υποδιευθυντών της Ακαδημίας, και άλλα άτομα, διακρινόμενα για την μόρφωσή τους, το ενδιαφέρον τους για την εκπαίδευση και την ύψηλή τους κοινωνική θέση και να σχηματισθή ένα είδος Διοικητικού Συμβουλίου ανάλογο με εκείνο των Παιδαγωγικών Κολλεγίων της Σκωτίας. Πιστεύω πως ένα τέτοιο μέτρο θα βοηθούσε στην ανύψωση του θεσμού και στην βελτίωση των συνθηκών εργασίας των Ακαδημιών μας. Δείγματα μιᾶς τέτοιας προσφοράς έχωμα ακόμη και σήμερα στις περιπτώσεις που την Σχολική Έφορεία αναλαμβάνουν τέτοια πρόσωπα.

Για την καλύτερη έσωτερική λειτουργία των Παιδαγωγικών μας Ακαδημιών θα μπορούσε να συσταθῆ και ο θεσμός των Συμβουλίων Σπουδών, κατά το πρότυπο σχεδόν των Συμβουλίων Σπουδών των Σκωτικών Παιδαγωγικών Κολλεγίων. Πολλά θα είχε να προσφέρῃ και στις Κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας ένας τέτοιος θεσμός, ιδίως σέ θέματα μελετών και προγραμματισμού.

Διαδικασία εισαγωγῆς στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες

Από τον εκπαιδευτικό λειτουργό ἡ Πολιτεία ἀπαιτεῖ ἀρίστη γενική και ἐπαγγελματική κατάρτιση και ἦθος. Με τὸ σύστημα εισαγωγῆς πού ἰσχύει σήμερα στήν Πατρίδα μας ἐξασφαλίζεται μερικῶς μόνο τὸ πρῶτο αἴτημα. Κι αὐτὸ γιατί για τὴν εισαγωγή στίς Παιδαγωγικές Ακαδημίες λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν μονάχα ὁ «γενικός βαθμός» τοῦ Ακαδημαϊκοῦ Απολυτηρίου. Γιατί εἶναι δυνατό ἕνας ὑποψήφιος νὰ ἔχη ὑψηλὸ γενικό βαθμὸ και νὰ ὑστερῆ πολὺ εἴτε στὰ Ἑλληνικά εἴτε στὰ Μαθηματικά. Καί στή μιᾶ περίπτωση και στήν ἄλλη θὰ παρουσιάσῃ ἐλλείψεις, πού για νὰ συμπληρωθοῦν θὰ ἀπαιτηθῆ χρόνος, πού θὰ ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τίς ὥρες πού διατίθενται στὸ Πρόγραμμα για τὴν ἐπαγγελματική κυρίως κατάρτιση τοῦ μέλλοντος εκπαιδευτικοῦ. Πρέπει, κατὰ τὴ γνώμη μου, νὰ ὑπάρχη μιᾶ ὠρισμένη βάση και στή βαθμολογία τῶν ἐπὶ μέρος μαθημάτων πού ἀναφέραμε, ὅπως γινόταν και με τὸ παλαιὸ σύστημα εἰσιτηρίων ἐξετάσεων στίς Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Πολὺ περισσότερο πρέπει νὰ ἰσχύσῃ αὐτὸ για κείνους πού εἰσάγονται καθ' ὑπέρβαση, ὡς ἀνήκοντες σὲ εἰδικές κατηγορίες, πού προστατεύει ὁ Νόμος, ἀν και προσωπικά πιστεύω ὅτι τὸ μέτρο αὐτὸ συντελεῖ στὸ νὰ κατεβαίνῃ σημαντικά ἡ μορφωτική στάθμη τῶν εκπαιδευτικῶν Α) βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, ὅπως μοῦ ἔδειξε ἄλλωστε ἡ πειρά μου σαν παιδαγωγοῦ. Ἐφέτος π.χ. μπῆκαν σὲ Παιδαγωγικές Ακαδημίες ὑποψήφιοι εἰδικῶν κατηγοριῶν με γενικό βαθμὸ 145 και με πολὺ χαμηλὸ βαθμὸ στὰ Ἑλληνικά ἢ τὰ Μαθηματικά.

Ἰδιαίτερη προσοχή πρέπει νὰ δοθῆ και στὸ ἦθος τῶν ὑποψηφίων. Βέβαια ἡ ἡ διαπίστωση τοῦ ἠθους τοῦ ὑποψηφίου δὲν εἶναι κάτι τὸ εὐκόλο. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι θὰ μείνωμε ἐδῶ με σταυρωμένα τὰ χέρια. Στὸν τόπο μαζὶ δὲν ἔχομε ἀκόμη φθάσει στὸ σημεῖο πού ἔχουν φθάσει στή Σκωτία, ὅπου με πολλοὺς τρόπους ἐλέγχουν τὸ ἦθος τοῦ ὑποψηφίου, ὡστε νὰ περιορίζουν εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ποσοστὸ τῶν ἀκαταλλήλων για τὸ ὑψηλὸ λειτούργημα τοῦ εκπαιδευτικοῦ. Γι' αὐτὸ τὸ θέμα τοῦ ἠθους θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ περισσότερο μέλημα τῆς Διευθύνσεως και τοῦ προσωπικοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ακαδημιῶν, ἐπικουρουμένων ἀπὸ σχετική

νομοθεσία, πού θά παρέχη στον Διευθυντή και τόν Σύλλογο τῶν Καθηγητῶν τὸ δικαίωμα νά παίρνουν τίς ἀποφάσεις πού τὸ συμφέρον τῆς ἐθνικῆς μας παιδείας ἐπιβάλλει, ἀποφάσεις πού πρέπει κατ' ἀρχήν νά εἶναι ἀνέκκλητες, σέ σοβαρὲς περιπτώσεις φυσικά, μὴ ἐπιδεχόμενες καμμιάν ἐπιείκεια.

Τίτλοι σπουδῶν

Ἡ αὔξησι τῶν ἐτῶν φοιτήσεως σέ τρία δικαιολογεῖ τὴν χορήγησι ὄχι πειὰ Ἀπολυτηρίου ἀλλὰ Πτυχίου ἢ Διπλώματος. Τὸ ἀνέβασμα τῆς στάθμης τῶν σπουδῶν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πρέπει ἀκόμη νά δώσῃ στοὺς πτυχιούχους τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν τὸ δικαίωμα νά ἐγγράφωνται στίς Πανεπιστημιακὲς καὶ ἄλλες Ἀνώτερες Σχολές, πού προετοιμάζουν ἐκπαιδευτικούς καὶ μάλιστα στὸ δεύτερο ἢ τρίτο ἔτος ἀνάλογα μὲ τίς σπουδὲς ἐξειδικεύσεως πού θά ἔχουν κάμει στίς Ἀκαδημίες, ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι εἶναι σπουδὲς πανεπιστημιακῆς στάθμης.

Θά ἦταν δυνατὸ σέ μερικὲς ἀπὸ τίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες νά γίνονταν δεκτοὶ ἀπόφοιτοι Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν γιὰ μεταπτυχιακὲς σπουδές, πού θά παρήχαν στοὺς ἐκπαιδευτικούς αὐτοὺς καὶ ὠρισμένα προνόμια, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ κατάληψι ἀνωτέρων θέσεων στήν Α) βᾶθμο Ἐκπαίδευσι, ἢ κατάληψι τῆς θέσεως τοῦ Διευθυντοῦ πολυταξίου σχολείου κλπ. Τὰ σχετικὰ προγράμματα μαθημάτων μπορεῖ νά εἶναι ὅπως ἐκεῖνα τῆς Μετεκπαιδεύσεως διετοῦς διάρκειας ἢ νά εἶναι θερινά, γιὰ νά μὴν ἀφίγουν οἱ διδάσκαλοι τὴν ἐργασία τους στὰ σχολεῖα. Στὴν τελευταία αὐτὴ περίπτωσι θά μπορούσε τὸ πρόγραμμα νά κλιμακωθῇ σέ 3 ἢ 4 θερινὰ δίμηνα μὲ συμπυκνωμένο ὥραριο καὶ πρόγραμμα μαθημάτων. Ὅπως εἶναι γνωστὸ στὸ Πρόγραμμα τῆς Πανεπιστημιακῆς Μετεκπαιδεύσεως εἶχαμε μαθήματα πού διδασκόνταν 2 ὥρες τὴν ἐβδομάδα, δηλ. συνολικά 40-45 διδακτικὲς ὥρες τὸν χρόνο. Σέ ἓνα θερινὸ πρόγραμμα θά μπορούσε ἓνα δίωρο μάθημα νά διδαχθῇ σέ 3 μονάχα ἐβδομάδες ἀπὸ 2-3 ὥρες τὴν ἡμέρα καὶ μαζί μὲ ἓνα ἢ δύο ἀκόμη μαθήματα νά ἀποτελέσουν τὸ πρόγραμμα τοῦ διμήνου.

Ὅσοι τελειώνουν τίς σπουδές τους μὲ ἐπιτυχία θά μπορούσαν νά προχωρήσουν ἀκόμη περισσότερο ἀν τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο γίνονταν Κέντρο Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν. Μὲ ἐκπαιδευτικούς μετεκπαιδευμένους στίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο θά μπορούσε νά πραγματοποιήσῃ ἀξιόλογο ἐρευνητικὸ ἔργο καὶ νά προαγάγῃ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδαγωγικὴ Ἐπιστήμη. Στὸ Ἰνστιτοῦτο θά γίνονταν δεκτοὶ οἱ παραπάνω ἐκπαιδευτικοὶ κατόπιν ἐξετάσεων καὶ συστάσεως τῶν προϊσταμένων των καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ μεταπτυχιακοῦ των τίτλου τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας. Οἱ σπουδές τους στὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο θά μπορούσε νά εἶναι διετείς, χωρὶς διακοπὴ ἢ καὶ μὲ διακοπὴ 1 ἢ 2 ἐτῶν στίς περιπτώσεις πού θά ἀνελάμβαναν ἔρευνα προβλημάτων σχετικῶν μὲ τὴν σχολικὴ πράξι, παιδαγωγικῶν, ψυχολογικῶν καὶ διδακτικῶν. Ὁ τίτλος πού θά ἔπαιρναν, μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀποπεράτωσι τῶν σπουδῶν τους, θά μπορούσε κάλλιστα νά ὀνομασθῇ Διδακτορικὸ τῆς Παιδαγωγικῆς. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ δὲ θά εἶχαμε τόση ἀνάγκη ἀπὸ μεταπτυχιακὲς σπουδές στὸ ἐξωτερικόν, παρὰ μόνο γιὰ κείνους πού θά ἤθελαν νά διδάξουν στίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες, στίς Σχολές Παιδαγωγικῆς τῶν Πανεπιστημίων μας καὶ στὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο. Τὸ Ι.Κ.Γ. θά μπορούσε νά ἔχῃ σὰν ὑποτρόφους του τοὺς ἐκπαιδευτικούς αὐτοὺς καὶ θά εἶχε ἀρκετὴ οἰκονομία καὶ σέ συνάλλαγμα ἀν καθιερωνόταν ὁ θεσμὸς αὐτῶν τῶν σπουδῶν.

Ἐξετάσεις στίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες: Τμηματικὲς - Πτυχιακὲς

Ἡ ἐμπειρία μας ἀπὸ τίς Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες μᾶς ἐπεισε ὅτι πρέπει 1) νά καταργηθοῦν οἱ ἐξετάσεις τοῦ πρώτου εξαμήνου καὶ 2) νά καθιερωθοῦν ἐξεταστικαί

περίοδοι, μιά περίοδος από 10-25 Σεπτεμβρίου και μιά ήμιπερίοδος από 15-25 Οκτωβρίου το βραδύτερο. Σε επανεξέταση πρέπει να παραπέμπονται όσοι δεν παρουσίασαν ικανοποιητική επίδοσι σε μερικά μαθήματα ή φοίτησαν έλλιπώς στη διάρκεια του έτους. Όταν ή αποτυχία είναι γενική ή σπουδαστής πρέπει να υποχρεωθεί σε επανάληψη των μαθημάτων του αυτού έτους. Η βαθμολογία να είναι κάπως αυστηρή με βάση τον τον βαθμό πέντε (5), γιατί η υπερβολική επιείκεια έχει σαν αποτέλεσμα της να πληθύνεται ή τάξι των ήμιμαθών πτυχιούχων εις βάρος της εθνικής μας παιδείας. Θα έλεγα ότι ή επανεξέταση πρέπει να επιτρέπεται μόνο σε κείνους που δεν πήραν την βάση το πολύ στο 1) 4 των διδασκομένων μαθημάτων. Μαθήματα που διδάσκονται το πρώτο εξάμηνο θα εξετάζονται στο τέλος του 'Ακαδημ. έτους, δηλαδή τον 'Ιούνιο.

Πτυχιακές εξετάσεις θα γίνονται στα μαθήματα που διδάσκονται στο 3ο έτος σπουδών, αλλά ως βαθμός πτυχίου θα τίθεται ο μέσος όρος των βαθμών που ο υποψήφιος πήρε στις τμηματικές εξετάσεις του 1ου και του 2ου έτους σπουδών, στην περίπτωση που ή ύλη του μαθήματος κλιμακώνεται σε περισσότερα από ένα έτη. Έτσι θα υποχρεώνονται οι σπουδαστα να δείχνουν επιμέλεια από το πρώτο έτος σπουδών και κατά συνέπεια θα καταρτίζονται καλύτερα.

Το σύστημα εξετάσεων θα πρέπει να τροποποιηθή και αυτό. Πρέπει να αποβλέπη στον έλεγχο του τρόπου σκέψεως των σπουδαστών και όχι να αποτιμά την ικανότητα αναμασήσεως των δσων τους διδάσκομε. Ο έλεγχος αυτός μπορεί να γίνεται κατά ποικίλους τρόπους, προφορικά και γραπτά. Μπορούν να δίδονται στους εξεταζομένους ειδικά έρωτηματολόγια προς συμπλήρωσι ή ένα θέμα προς ανάπτυξι σε τακτό χρονικό διάστημα μέσα στην τάξι, επιτρεπομένης της χρήσεως πηγών κλπ. Αν τελικά καθιερωθούν φροντιστηριακά μαθήματα και σεμινάρια πράγμα που ιδιαίτέρως συνιστούμε, δεν θα παρίσταται ανάγκη προφορικής εξέτασεως των σπουδαστών στα μαθήματα αυτά, γιατί παρέχονται έτσι πολλές ευκαιρίες να εκτιμηθή ή ύλη κατάρτισι και οι ειδικές γνώσεις των.

Ο τρόπος εργασίας στις Παιδαγωγικές 'Ακαδημίες πρέπει να ενθαρρύνη και την άτομική μελέτη, να μάθη τους σπουδαστάς πώς να εργάζονται μόνοι των, για να μπορούν αποφοιτούντες της Σχολής να συνεχίσουν την αυτομόρφωσί τους. Έργασίες μικρές και μεγάλες, που θέλουν μελέτη διαφόρων πηγών, πρέπει να ανατίθενται πολλές στους σπουδαστάς, αφού προηγουμένως διδαχθή εις αυτούς ο τρόπος της μελέτης για να αποφεύγονται οι αντιγραφές και να προωθήται ή περι το αυτενεργείν ικανότης των σπουδαστών.

Μέτρα για την πληρεστέρα θεωρητική και πρακτική μόρφωσι των σπουδαστών των Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών.

Την ανάγκη για την πληρεστέρα θεωρητική και πρακτική κατάρτισι των σπουδαστών των Παιδαγωγικών Κολλεγίων έχουν επισημάνει και οι Βρεταννοί ιθύνοντες και παιδαγωγοί και έχουν προχωρήσει στην εφαρμογή των καταλλήλων μέτρων για την αντιμετώπισι αυτού του προβλήματος. Αλλά και οι δικοί μας Παιδαγωγοί και γενικά οι ασχολούμενοι με τα προβλήματα της Α) βαθμίου Έκπ) σεως τα μεταπολεμικά χρόνια τονίζουν την ίδια ανάγκη. Προσωπικά πιστεύω ότι ακόμη το πρόβλημα τουτο δεν βρήκε τη λύσι του. Ας μου επιτραπή από τα πολλά θέματα που περικλείει να αναφερθώ σε κείνα, που θεωρώ επάναγκες να πάρουν προτεραιότητα.

Αρχίζω από την ανάγκη για σπουδές σε υψηλότερο επίπεδο, που να πλησιάζη ή να είναι πανεπιστημιακό. Ειδικώτερα νομίζω ότι πρέπει να επιμείνωμε στο θέμα αυτό προκειμένου για ώρισμένους κλάδους, στους όποιους ένδεικνυται κάποια εξειδίκευσι και για τους κλάδους όπου οι ίδιοι οι σπουδαστα δείχνουν ιδιαίτερη προτίμησι και κλίσι. Για την υποστήριξι της απόψεώς μου παραπέμπω στα επι-

χειρήματα, που αναφέρονται στη μελέτη μου, για να μην επαναλαμβάνω τα ίδια λόγια και εδώ. Η Ελληνική γλώσσα και Λογοτεχνία, τα Θρησκευτικά, ή Ιστορία, τα Μαθηματικά - Φυσιολογικά - Γεωπονικά, τα Τεχνικά, ή Μουσική κ.ά. μαθήματα που διδάσκονται στις Παιδαγωγικές μας Ακαδημίες θα πρέπει να έχουν και πρόγραμμα για εξειδίκευσι των σπουδαστών οι οποίοι το επιθυμούν, υποχρεωτική για 1-2 μαθήματα, και προαιρετική ως προς τα μαθήματα, που θα θελήσουν να παρακολουθήσουν οι ενδιαφερόμενοι, αν έχουν διαθέσιμο χρόνο. Με την εξειδίκευσι μπορεί αν θέλωμε να συνδυασθῆ και ἡ επιστημονική ἔρευνα στους κλάδους που αναφέραμε, ἔρευνα που θα πρέπει να εἶναι πάντως υποχρεωτική προκειμένου για τὰ Παιδαγωγικά γενικά μαθήματα. Τὸ τελευταῖο τοῦτο μὲ φέρνει στὸ δεύτερο θέμα, πὸν ἀφορᾷ τὴν ἀρτιωτέρα παιδαγωγικὴ καὶ ψυχολογικὴ κατάρτισι τῶν μελλόντων λειτουργῶν Α) βαθμοῦ Ἐκπ)σεως.

Εἶναι γεγονός ὅτι στὸ θέμα τῆς πλήρους επιστημονικῆς δηλ. παιδαγωγικῆς καὶ ψυχολογικῆς κατάρτισεως τῶν σπουδαστῶν τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ὑστεροῦσε πολὺ τὸ πρόγραμμα τοῦ διητοῦς κύκλου σπουδῶν. Ὅσοι δίδαξαν στὶς Παιδαγ. Ἀκαδημίες διητοῦς κύκλου σπουδῶν γνωρίζουν πολὺ καλά ὅτι ἡ πληθώρα τῆς ὕλης καὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν Παιδαγωγικῶν καὶ ψυχολογικῶν μαθημάτων δὲν ἐπέτρεπαν παρὰ μιά φεγαλέα ἐξέτασι τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τὰ προβλήματα τῶν μαθημάτων αὐτῶν. Ἄν καμμιά φορά προσπαθούσαμε νὰ προχωρήσωμε σὲ βάθος, γιατί πιστεύαμε πὼς αὐτὸ ἦταν τὸ σωστό, μᾶς ἔμεναν πολλὰ θέματα ἀδίδακτα στὸ τέλος τοῦ ἔτους. Ἔτσι οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν ἢ θὰ ἔφευγαν κατὰ κανόνα μὲ ἐπιπολαία γενικὴ κατάρτισι, ἰδίως στὸν πρακτικὸ τομέα ἢ μὲ ἑλλιπῆ κατάρτισι, ὅταν οἱ διδάσκοντες ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐμβαθύνουν στὰ διδασκόμενα. Καὶ αὐτὸ συνέβαινε περισσότερο στὰ Παιδαγωγικὰ μαθήματα καὶ τὴν Ψυχολογία, δηλ. στους κλάδους ἐκείνους ἀκριβῶς, ὅπου θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρτια κατάρτισμένοι. Πολὺ δὲ φοβοῦμαι πὼς τὸ ἴδιο θὰ συμβῆ καὶ μὲ τὸ πρόγραμμα τριητοῦς κύκλου σπουδῶν, ἂν ἐπιμείνωμε νὰ περιληφθοῦν σὲ αὐτὸ μαθήματα ἢ ἐνότητες πὸν ποσοτικὰ καὶ ποιοτικὰ δὲν ἔχουν νὰ προσφέρουν καὶ πολλὰ πράγματα στους σπουδαστάς. Οἱ Παιδαγωγικὲς Ἀκαδημίες εἶναι καὶ πρέπει νὰ παραμείνουν ἰδρύματα, ὅπου πρῶτα καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα θεραπεύεται ἡ Παιδαγωγικὴ Ἐπιστήμη. Καὶ ἂν μὲ ρωτοῦσαν σὲ περίπτωσι καθιερώσεως μιᾶς μονάχα ἐξειδικεύσεως - υποχρεωτικῆς γιὰ ὅλους - ἀδισταχτα θὰ ὑποστήριζα τὴν ἐξειδίκευσι στὰ Παιδαγωγικὰ καὶ τὴν Ψυχολογία! Τὸν λειτουργὸ κάθε βαθμοῦ, κατ' ἐξοχὴν ὁμοῦ τὸν λειτουργὸ τῆς Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως τὸν θέλωμε ἐπιστήμονα ἐκπαιδευτικὸ, ἱκανὸν νὰ κατανοῆ τὴν παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη πὸν βασικὰ ἀσχεῖ - πρέπει νὰ ἀσχεῖ στὴν πράξι - ἱκανὸν νὰ παρακολουθῆ τις ἐξελίξεις καὶ τις προόδους τῆς, ἱκανὸν νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θέτῃ ὑπὸ δοκιμασία κάθε νέαν ἰδέα, μέθοδο καὶ σύστημα παιδευτικὸ μὲ τὴν ἀμεροληψία πὸν ταιριάζει στὸν πραγματικὸν ἐπιστήμονα, ἱκανὸν νὰ πειραματίζεται ἀφοβα καὶ μὲ ἀνεπτυγμένο τὸ συναίσθημα τῆς εὐθύνης πάνω στὰ ποικίλα προβλήματα πὸν ὑποδεικνύει ἢ παιδαγωγικὴ θεωρία καὶ θέτει ἢ καθημερινὴ παιδαγωγικὴ ἐμπειρία καὶ πράξι.

Καταλήγομε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα, ὅτι, ἂν θέλωμε ὁ λειτουργὸς τῆς Α) βαθμοῦ Ἐκπαιδεύσεως νὰ ἀσχεῖ σὲ ὅλη του τὴν πληρότητα τὸ παιδευτικὸ του ἔργο καὶ ὄχι μονάχα ἔργο διδακτικὸ, εἶναι πρῶτιστη ἀνάγκη νὰ αὐξηθοῦν σημαντικὰ οἱ ὥρες τῆς διδασκαλίας τῶν Παιδαγωγικῶν καὶ Ψυχολογικῶν μαθημάτων καὶ νὰ κατανεμηθοῦν στὸ πρόγραμμα στὰ τρία χρόνια σπουδῶν κατὰ τὸν πιὸ ἐπωφελεῖ τρόπο. Εἰδικώτερα θὰ θέλαμε νὰ προσεχθοῦν τὰ ἐξῆς ἐπὶ μέρος προβλήματα:

α) Τὸ πρόβλημα τῆς ψυχολογικῆς μορφώσεως τῶν σπουδαστῶν.

Ἡ θεωρητικὴ ψυχολογικὴ μόρφωσι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ 1ου ἔτους καὶ νὰ συνδυάζεται εὐκαιριακὰ καὶ σκόπιμα μὲ τὴν πρακτικὴ ψυχολογικὴ μόρφωσι τῶν σπουδαστῶν. Ὅπως εἶναι φυσικὸ θὰ προηγηθῆ ἢ γνῶσι τῆς Γενικῆς Ψυχολογίας καὶ